

Varför inte slopa arvsrätten?

Manifestet är i stort sett genomfört. Vad klagar Myrdal över? Ulf Jönsson tar upp väntan som Myrdal kastade.

Många har fått för sig att den stora omvandlingen var Marx och Engels idé. Redan 1793 visste den ärkekonserverative Edmund Burke († 1797) att den låg i luften: "Ridderlighetens dagar är över, sofisternas, ekonomernas och räknissarnas tidsålder har inträtt", sade han när Marie Antoinette giljotinerades. Det var bara att fortsätta där franska revolutionen slutade och bygga större schavotter.

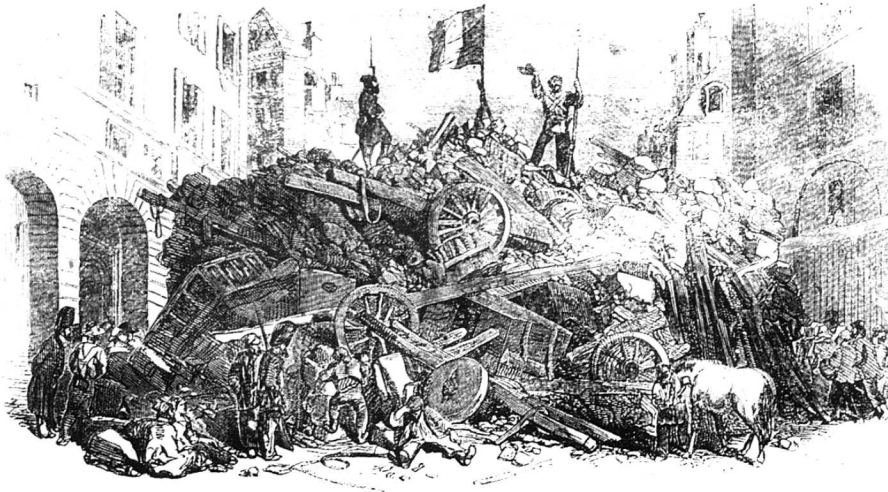
Marxseminariet 2

Klemens von Metternich riggade under Wienkongressen 1815 ett Europa där demokrater, liberaler och nationalistier föstes över gränserna av kosacker och pickelhuvor och samlades först i Paris och sedan i London.

Egendom var stöld

Finare kretsar diskuterade på 1820-talet Saint-Simons samhälls-experiment, egendomsgemenskap och – inte oväntat i en så svulstn tid – kvinnogemenskap. Männen nåde kvinnorna gemensamt och tvärtom. Egendom var stöld. Om egendomen hette det i *Manifestet*:

Den franska revolutionen avskaffade den feodala egendomen till fördel för den borgerliga. Vad som särskilt utmärker kommunismen är icke avskaffandet av egendomen i allmänhet utan avskaffande av den

Återvändsgränd. Rue Saint-Martin i Paris spärras av i februari 1848. En del av barrikadklättrarna tillhörde Marx' Första internationella. Samtida träsnitt i Illustrated London News

borgerliga egendomen. Men den moderna borgerliga egendomen är den sista och mest fulländade formen för utplundring och tillskansande av andras produkter.

Som marknadsföring är det genialt. Varenda upprorsmakare fattade vart han skulle söka sig. Självmedvetet förklarade *Manifestet*: "Kommunismen erkänns redan av alla europeiska makter som en makt."

När *Manifestet* skrevs, 1848, bestod Internationalen av ett hundratals landsflyktingar, de flesta harvade sig fram på allmosor i London. Programmet skrevs ihop på några nätter och antogs med ett hurra över en *pint of bitter*. Styrkeförhållandet måste vid den här tiden ha varit 1 000 mot 1 till ordningens försvar.

Men när ordningen tappat nerverna blir den självförstörande. Vad som kunde sägas 1830 blev den rödaste rabulism 1849. Studenter slängdes i finkan, fritänkare av alla slag drevs i armarna på radikaler och även om folk i allmänhet drog örömen åt sig så gjorde de det också i förhållande till makten. De började se om sitt hus.

Fritänkarna hoppades i det längsta på att alla skulle bli sams igen. *Alle Menschen werden Brüder*, sjöng de med Schiller. Icke, sade *Manifestet*, vi är inte bröder. Det är vi eller de, och eftersom de behöver oss men vi inte behöver dem, så kommer vi att vinna.

Det fungerade. Under trycket från en i stora stycken fiktiv arbetarrörelse började Bismarck utarbeta en socialpolitik för att före-

bygga revolutionen, hans avlönade redskap var Ferdinand Lassalle som grundade det tyska socialdemokratiska partiet. Marx höll Lassalle för en skojare, men det var från honom som August Palm hämtade sina idéer, när det sedan blev dags att agitera i Sverige.

Mycket är genomfört

Svensk socialdemokrati har, noga räknat, genomfört sju av de tio punkter för socialismen som Marx och Engels ställde upp i *Manifestet*. Detsamma gäller järnkanslerns efterträdare i Tyskland och konservativa briter och fransmän. Progressiva skatter, inrättande av nationalbank med kreditmonopol, statligt transportväsende, förökning av nationalfabrikernas antal (vi har väl 30 monopol i Sverige med allmännyttiga och andra fonder som huvudägare), lika arbetstvång för alla, förening av jordbruk och industri samt offentlig och obligatorisk barnuppföstran. Även om privatiseringar inlett så är staten noga med att villkora det i detalj.

Jordegendomen har inte expropriats – i praktiken kringrådas emellertid jordägandet av bestämmelser, krediter och riktade stöd. Konfiskationen av emigranternas och rebellers egendom har det hittills varit si och så med, men EU har lovat att hjälpa till att spåra upp skatteflyktingarna.

Rätt att ärva kapital

Då återstår bara att slopa arvsrätten. Varför, får den vara kvar? Det gäller ju rätten att ärva kapital, aktier och företag. Det som ligger närmast till hands att anta är att somliga ser fram emot att ärva, någon gång, och skäms för det. Alltså inte folk inom näringslivet, där skäms man inte, utan såna som anser sig vara socialister.

Själv har jag alltid misstänkt att skolan ser ut som den gör för att sossarna vill vara säkra på att deras dumaste ungar ska bli åtminstone byrådirektörer. De som orkat prata sig igenom gymnasiet är som klippta för statlig tjänst. Inom alla kooperationer och halv- och heloffentlig sektor har folk byggt upp förmögenheter som de inte gärna släpper ifrån sig men heller inte vill skylla med. Det har

pågått sen 30-talet. Med bolagiseringen av statliga och kommunala verksamheter blir de fler. I *Manifestet* står det:

Alla tidigare klasser, som tillkämpat sig herraväldet, sökte skydda sin förvärvade ställning därigenom att de underkastade hela samhället sina egna existensvillkor... Proletärerna har inga egna intressen att skydda, de har att förstöra alla privatintressen.

Den som sitter i ledningen är inte proletär annat än till namnet. Han har makt och möjligheter och alltså privatintressen.

Det problemet ställde sig inte *Manifestets* författare. Som alla utvecklingsoptimister trodde de människor i grunden är goda. Det är arvet från upplysningen. Att människan också är ett flockdjur som följer sin ledare (så länge de levererar) och stöter ut avvikarna föll dem inte in. Det begriper där- emot alla som sedan dess praktiserat socialism i olika former.

En ny elit uppstår, den som styr de statliga företagen och verksamheterna.

Marx och Engels gör ett analogi-slut: Borgerskapet fällde feodalherren, alltså måste proletariatet i sin tur fälla borgerskapet. De påpekar att borgarna använde de fattiga klasserna som murbräcka och kunde väl ha sagt att det omvända gällt i samma grad, som när kyrkan brännmärkte ocker. Både borgerskap och feodalherrar är ändå överhet och har mycket gemensamt (som att hålla i vad de äger). *Manifestet* menar att "en del av bourgeoisie går över till proletariatet" (de som fattat den historiska utvecklingen, sådana som Marx och Branting) och med detta bakom sig förändrar samhället. Där uppstår en ny elit, den som styr de statliga företagen och verksamheterna.

Men det är ju i *l'ancien régime* på en högre nivå, för att tala med Hegel. Vad säger att proletariatet någonsin skulle komma till makten? Det gjorde det inte i Rom.

ULF JÖNSSON

En kommitté utan egenskaper

Fredrik Stjernberg har snubblat över ett märkligt samband.

Per-Olof Bolander skrev den 23 april en krönika om Kommittén inför tusenårskiftet, ledd av Lars Engqvist. Ingen vet väl riktigt vad man ska göra i kommittén, men det ska talas om värden och sådant som "vi vill bära in i nästa årtusende". Vi och vi. Kommittén har Stora uppgifter, och den ska stimulera till konstnärligt skapande, eller kanske snarare Konstnärligt Skapande. Ledorden är givna: Konst, Värde, Barn. Det hela låt märkligt bekant och en av vårens böcker ger ledtrådar.

Musils *Mannen utan egenskaper* har kommit ut på nytt. Ett användbart mått på en romans storhet är just dess förmåga att säga något av intresse om samtiden, och där har Musil få jämlingar och ingen överman.

Det är 1913. Huvudpersonen Ulrich lockas att delta i Parallellaktionen, som syftar till att 1918 högtidligt hålla kejsarens 70 år vid makten. Det är bråttom, tyskarna ska fira att Wilhelm suttit i 30 år.

Österrikes storhet och stolthet är i farozonen, så resoluta åtgärder behövs. Men det är inte bara kamp om ett jubileum – här står värden på spel. Initiativtagaren, greve Leinsdorf, funderar:

Ty enligt hans åsikt befann sig, alla Europas folk på drift i den sugande milströmmen av en materialistisk demokrati, och det föresvävade honom en upphöjd symbol som på en gång skulle vara dem en mening och ett tecken på själspövning.

Kejsaren, som aldrig och vis regerat så länge, får bli denna symbol. En kommitté tillsätts. Diverse mer eller mindre avdankande honoratiorens skramlas ihop. Men vad ska man göra? Här gäller det att ta i. Det första konstituerande sammanträdet leder till att en del förslag förkastas, men ordföranden, Greve Leinsdorf, kan sammanfatta:

Vi ska alltså hålla oss till fyra punkter: Fredskejsera, europeisk milstolpe, det sanna Österrike och förmögenhet och bildning. Ni måste författa cirkuläret i enlighet med detta.

Man kan ana vartåt det lutar. Även om Sverige inte styrs av en kejsare – vilket vissa politiker nog är snara att beklaga – så närmar vi oss ett 70-årigt regeringsinnehav (med några parenteser).

En kommitté tillsätts. Diverse mer eller mindre avdankande honoratiorens skramlas ihop. Men vad ska man göra?

EU kan bara ståta med sisådär 30 år. Fredligheten finns inga skäl att klaga på, och nog lär även den aktuella Kommittén göra anspråk på att vara en europeisk milstolpe. Det sanna Sverige blir nog ett huvudtema och förmögenhet och bildning låter så mycket bättre än det trista "kompetens", så här inför ett nytt årtusende. Så vi får samlas, och samfällt utropa:

Länge leve den nya Parallellaktionen!

FREDRIK STJERNBERG